

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Кафедра фізичної та реабілітаційної медицини
Кафедра оториноларингології з офтальмологією

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної програми
«Фізична терапія, ерготерапія»
« 28» листопада 2024 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради Навчально-наукового
медичного інституту
Протокол від 29 листопада 2024 р. № 4

СИЛАБУС

МОВЛЕННЄВА І СЕНСОРНА СИСТЕМИ ТА ЇХ ПОРУШЕННЯ.
ЕРГОТЕРАПІЯ ПРИ ПОРУШЕННЯХ ДІЯЛЬНОСТІ ЗОРОВОГО ТА
СЛУХОВОГО АНАЛІЗАТОРІВ

обов'язкова

(редакція з урахуванням оновлення ОП «Фізична терапія, ерготерапія»,
відповідно вимог Стандарту, згідно Наказу МОН України від 29.10.24р. №1541)

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
галузь знань	22 Охорона здоров'я
спеціальність	227 Терапія та реабілітація
спеціалізація	227.02 Ерготерапія
освітня кваліфікація	бакалавр терапії та реабілітації
професійна кваліфікація	асистент ерготерапевта
форма навчання	денна
курс та семестр вивчення	IVкурс, 8 семестр
навчальної дисципліни	

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри фізичної та реабілітаційної
медицини
Протокол від 27 листопада 2024 р. № 6

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри оториноларингології з офтальмологією
Протокол від 27 листопада 2024 р. №7

ДАНИ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Баранець Інна Володимирівна, доктор філософії, доцент. Лобурець Андрій Валерійович, кандидат медичних наук, асистент
Профайл викладача (викладачів)	https://sport-health.pdmu.edu.ua/ https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	(0532)69-70-94 (0532) 56-44-94
E-mail:	sporthealth@pdmu.edu.ua lor@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://sport-health.pdmu.edu.ua/ https://otorhin-ophthalm.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3/90, із них:

Лекції (год.) – 12

Практичні (год.) – 36

Самостійна робота (год). – 42

Вид контролю: ПМК (підсумковий модульний контроль)

Політика навчальної дисципліни

Особливості вивчення дисципліни «Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Ерготерапія при порушеннях діяльності зорового та слухового аналізаторів» визначається політикою Університету та кафедр щодо організації освітньої процесу.

Кафедрами створене якісне та безпечне освітнє середовище: лекції читаються в аудиторіях Університету, які оснащені мультимедійними проєкторами; практичні заняття проходять на базах:

КП «Полтавська обласна клінічна лікарня ім. М. В. Скліфосовського Полтавської обласної ради»;

КП «Дитяча міська клінічна лікарня Полтавської міської ради»;

ТОВ «ЛДЦ «BEZEGA CLINIK»;

КП «2-А МКЛ ПМР».

Шановний здобувачу вищої освіти! При опануванні дисципліни ми дотримуємося Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті та Правил внутрішнього розпорядку для

здобувачів вищої освіти Полтавського державного медичного університету, затверджених Вченою радою ПДМУ від 8.02.2023 р., протокол №5 https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/ycZUUg0fZUvD4QBZ4a18PWhTNJH8AbU6fANHzFAF.pdf

Звертаємо увагу! Здобувачам освіти необхідно:

- виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану;
- в обов'язковому порядку відвідувати всі види навчальних занять, передбачені навчальним планом;
- завчасно приходити на заняття;
- відповідати правилам дрес-коду учасників освітнього процесу;
- дотримуватись правил техніки безпеки;
- вимикати телефон під час занять;
- не залишати заняття без дозволу викладача;
- глибоко та всебічно оволодіти знаннями та вміннями, котрі будуть необхідні майбутньому працівнику високої кваліфікації;
- бути комунікативними та відкритими до знань

Для успішного засвоєння дисципліни необхідно систематично готуватися до практичних занять, виконувати практичні завдання, опрацьовувати теми, що рекомендовані для самостійного вивчення, брати активну участь в обговоренні теми заняття в аудиторії. Ми цінуємо старанність, активність, швидкість та креативність мислення, наполегливість в навчанні.

Викладання освітньої компоненти в особливих умовах (військовий стан, карантин під час пандемії) може здійснюватися за допомогою технологій дистанційного навчання, а саме з використанням платформ Google-класу та Zoom.

Академічна доброчесність є фундаментом сталого розвитку вищої освіти та моральним імперативом для її подальшого вдосконалення. Ми дотримуємося політики академічної доброчесності, визначеної Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету і просимо взаємності.

Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти включає:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації (наприклад, окрім випадків дозволених викладачем, підготовки практичних завдань під час заняття);

- списування під час контролю знань заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);

- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;

- дотримання правил внутрішнього розпорядку кафедри, бути толерантними, доброзичливим и та виваженими у спілкуванні з викладачами та співробітниками кафедри, медичним персоналом закладу охорони здоров'я;

- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх заняттях: лекційних, практичних, ПМК є обов'язковим з метою адекватного поточного та підсумкового оцінювання знань.

Політика дедлайну та відпрацювання здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з Регламентом електронного відпрацювання студентами пропущених занять і незадовільних оцінок, що затверджені у закладі вищої освіти;

- роботи, які здає здобувач вищої освіти з порушенням терміну без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимальної, наприклад, практичні навички);

- перескладання ПМК з метою підвищення оцінки не допускається, окрім ситуацій невиконання програми дисципліни або неявки на підсумковий контроль.

Викладання на кафедрі відбувається відповідно до норм чинного законодавства України та нормативних документів.

У випадку пропуску занять здобувачі освіти діють відповідно

Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті.

Вивчення модуля передбачає самостійну роботу здобувача вищої освіти, яка регламентована Положенням про організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти у Полтавському державному медичному університеті.

Оцінювання результатів навчання проходить прозоро і відкрито. Керуємося Положенням про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті.

Якщо здобувач освіти не згоден з результатами оцінювання, він має право

скористатися рекомендаціями Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти.

При організації освітнього процесу викладачі та здобувачі освіти діють відповідно до:

- Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті.

- Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавському державному медичному університеті

- Правил внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету.

- Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті.

- Положення про організацію самостійної роботи студентів в Полтавському державному медичному університеті.

- Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті.

- Положення про порядок формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами освіти Полтавського державного медичного університету.

- Положення про порядок перезарахування навчальних дисциплін та визначення академічної різниці.

- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти.

- Положення про рейтинг здобувачів вищої освіти Полтавського державного медичного університету.

- Положення про матеріальне заохочування за успіхи у навчанні студентів Полтавського державного медичного університету та ін.

Зі всіма наведеними документами можна ознайомитися за посиланням: <https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>.

У здобувача освіти є можливість долучитися до неформальної освіти на онлайн платформах (наприклад, <http://portal.phc.org.ua/en/>; <https://academy.nszu.gov.ua/>; <https://prometheus.org.ua/>; <https://members.physio-pedia.com/>). Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, відбувається у порядку, визначеному Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Полтавському державному медичному університеті: https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/fKBks6cPo5jzq0brID6eI7LKTEAcqmrjdjrewYFvL.pdf

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Ерготерапія при порушеннях діяльності зорового та слухового аналізаторів» являє собою адаптовану до потреб охорони здоров'я модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним здобувачем вищої освіти спеціальних знань, умінь і навичок, загальних та фахових компетентностей передбачених курсом. У процесі навчання здобувачі вищої освіти отримують знання та практичні навички з ерготерапії для реабілітації осіб із порушеннями функцій сенсорних систем, що сприятиме формуванню клінічного мислення та вмінь розробляти ерготерапевтичні втручання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відновлення повсякденної діяльності, самообслуговування та соціальної активності пацієнта через використання цілеспрямованих зайняткових терапевтичних втручань (праці, побутових і соціальних завдань) з урахуванням обмежень, спричинених захворюваннями органу зору та слухового аналізатора, а також наслідків операцій, щоб повернути людину до повноцінного життя та роботи, себто відновлення та реабілітації фізичного, психічного та соціального благополуччя. Основна увага зосереджується не на лікуванні самої патології органу (це завдання лікаря), а на тому, як конкретне захворювання чи операція впливає на якість життя, на незалежність пацієнта у виконанні значущих для нього справ.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити. «Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Ерготерапія при порушеннях діяльності зорового та слухового аналізаторів» як навчальна дисципліна базується на вивченні здобувачами освіти: анатомії людини, патології, фізіології, алгоритмів обстеження та визначення стану здоров'я людини, основ практичної діяльності в ерготерапії й інтегрується з навчальними дисциплінами: «Основи практичної діяльності у терапії та реабілітації (вступ до спеціальності)», «Основи теорії та методики фізичних вправ», «Анатомія та фізіологія людини», «Ерготерапія при порушеннях діяльності нервової системи та посттравматичних стресових розладах», «Невідкладна долікарська допомога», «Терапевтичні вправи».

Постреквізити. «Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Ерготерапія при порушеннях діяльності зорового та слухового аналізаторів» як навчальна дисципліна:

- забезпечує послідовність та взаємозв'язок з компонентами ОПП циклу практичної підготовки, іншими предметами навчального плану, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосування знань з ерготерапії при порушеннях діяльності зорового та слухового аналізаторів в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності

- навчає використовувати засоби ерготерапії на практиці для попередження хвороб людини;

- забезпечує попередження передпатологічних станів та патологічних змін, які виникають при стресових навантаженнях, обмеженнях рухової та заняттєвої активності.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою вивчення дисципліни є: формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань щодо застосування ерготерапії при порушеннях зорового та слухового аналізаторів; вмінь розробляти та проваджувати в реабілітаційний процес програми ерготерапії; здійснювати контроль стану пацієнтів із захворюваннями зорового та слухового аналізаторів та оцінювати ефективність застосованих методів і засобів ерготерапії.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів з нормативним регулюванням діяльності ерготерапевта;
- сформувати у студентів знання щодо особливостей перебігу захворювань зорового та слухового аналізаторів та змін функціонального стану організму після хірургічних втручань на органі зору та ЛОР-органах;
- навчити студентів оцінювати стан пацієнтів за МКФ, здійснювати первинне, етапне та заключне реабілітаційне обстеження пацієнтів із захворюваннями зорового та слухового аналізаторів та після хірургічних втручань на органі зору та ЛОР-органах, заповнювати індивідуальний реабілітаційний план та іншу медичну документацію;
- навчити студентів розробляти індивідуальні програми реабілітації з ерготерапії при захворюваннях зорового та слухового аналізаторів та після хірургічних втручань на органі зору та ЛОР-органах;
- сформувати практичні навички проведення індивідуальних занять з ерготерапії при захворюваннях зорового та слухового аналізаторів.

Компетентності та результати навчання, згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна

Інтегральна:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності ерготерапевта з відновлення активності та участі осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп, які стосуються ментальних, сенсорних, нейром'язовоскелетних, кардіореспіраторних та інших функцій організму.

Загальні:

ЗК 02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні:

СК 02. Здатність інтегрувати у практичну діяльність знання типового розвитку людини, станів здоров'я, медичної термінології та патологічних процесів, які стосуються різних структур та функцій організму, що впливають на заняттєву активність та участь осіб різних вікових та нозологічних груп.

СК 03. Здатність аналізувати і враховувати у практичній діяльності вплив особистих факторів, функцій і структур організму та факторів середовища на заняттєву активність та участь.

СК 04. Здатність застосовувати у практичній діяльності основи теорії ерготерапії та рефлексивне професійне мислення.

СК 06. Здатність виконувати елементи оцінювання, налаштування та навчання користуванню допоміжними засобами реабілітації під супервізією ерготерапевта для покращення функціональної мобільності, пересування у громаді та покращення заняттєвої участі.

Програмні результати навчання, згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна

ПРН 05. Знати та розуміти основи теорії ерготерапії, враховуючи моделі практики ерготерапії (occupational therapy models), рамки практики (frames of reference), засновані на доказах, для вирішення заняттєвих потреб окремих осіб та груп, які отримують послуги ерготерапії.

ПРН 07. Здійснювати заняттєвий аналіз, вміти адаптовувати і застосовувати заняттєву активність у терапевтичний спосіб.

ПРН 09. Навчати пацієнтів/клієнтів безпечному й ефективному використанню допоміжних засобів реабілітації, ортезів, протезів та інших адаптивних засобів та пристосувань для покращення функціональної мобільності, заняттєвої участі та пересування у громаді.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основи етіології, патогенезу і клінічну симптоматику основних захворювань зорового та слухового аналізаторів (захворювання органа зору, зовнішнього, середнього та внутрішнього вуха, порушення слуху різного генезу);
- клініко-фізіологічне обґрунтування застосування ерготерапії при патології зорового та слухового аналізаторів, а також після хірургічних втручань на органі зору та ЛОР-органах;
- покази та протипокази до застосування окремих засобів реабілітації при зазначених захворюваннях;
- принципи використання ерготерапії.

вміти:

- покращити стан здоров'я, самопочуття, підвищити фізичну самостійність та активність осіб із захворюваннями органу зору, зовнішнього, середнього та внутрішнього вуха, порушеннями слуху різного генезу та іншими захворюваннями зорового та слухового аналізаторів та після хірургічних втручань на органі зору та ЛОР-органах;
- розробляти і впроваджувати комплекс заходів та рекомендацій, спрямованих на поліпшення діяльності зорового та слухового аналізаторів та організму в цілому, відновлення або компенсацію порушених чи відсутніх функцій;
- застосовувати фізичні вправи, масаж, преформовані фізичні чинники при вказаних захворюваннях;
- аналізувати хід виконання програми ерготерапії, вносити необхідні корективи;
- надавати консультації у межах своєї компетенції та визначати необхідність звертання пацієнтів до інших фахівців сфери охорони здоров'я.

Тематичний план лекцій із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сенсорні системи людини та їх роль у забезпеченні діяльності <ul style="list-style-type: none"> - Поняття сенсорних аналізаторів. - Будова та функції слухового, зорового та вестибулярного аналізаторів. - Взаємодія сенсорних систем у забезпеченні просторової орієнтації, комунікації та виконання повсякденних активностей. - Значення сенсорної інтеграції у підтриманні функціональної незалежності людини.	2
2	Анатомо-фізіологічні основи слухового та вестибулярного аналізаторів <ul style="list-style-type: none"> - Будова зовнішнього, середнього та внутрішнього вуха. - Механізми звукопроведення і звукосприйняття. Центральні відділи слухового аналізатора. - Будова та функції вестибулярного апарату, механізми підтримання рівноваги та просторової орієнтації. - Клінічне значення порушень слухової та вестибулярної функції	2
3	Анатомо-фізіологічні основи зорового аналізатора <ul style="list-style-type: none"> - Будова органа зору: очне яблуко, допоміжний апарат ока,	2

	<p>зорові шляхи та коркові центри зору.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Фізіологічні механізми формування зорового образу. - Роль зору у координації рухів, орієнтації у просторі та виконанні повсякденних видів діяльності 	
4	<p>Порушення слуху та вестибулярної функції</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кондуктивна, нейросенсорна та змішана приглухуватість. - Основні причини та клінічні прояви порушень слуху. - Вестибулярні порушення, запаморочення та порушення рівноваги. - Вплив патології ЛОР-органів на комунікацію, мобільність та соціальну активність пацієнта 	2
5	<p>Порушення зорового аналізатора та їх функціональні наслідки</p> <ul style="list-style-type: none"> - Порушення гостроти зору, поля зору та бінокулярного зору. - Основні офтальмологічні захворювання, що призводять до зниження зору (катаракта, глаукома, дегенеративні захворювання сітківки). - Вплив зорових порушень на самообслуговування, пересування та навчальну діяльність 	2
6	<p>Основи ерготерапії при порушеннях слухового та зорового аналізаторів</p> <ul style="list-style-type: none"> - Принципи ерготерапевтичного втручання при сенсорних порушеннях. - Алгоритм роботи ерготерапевта: оцінка функціонального стану пацієнта, аналіз діяльності, постановка реабілітаційних цілей, планування втручання та оцінка результатів. - Адаптація середовища та використання допоміжних технологій. 	2
Разом		12

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ з/п	Назва теми	К-ість годин
Модуль 1. Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Ерготерапія при порушеннях діяльності зорового та слухового аналізаторів		
Змістовий модуль 1. Анатомо-фізіологічні основи сенсорних і мовленнєвих систем		
1.	<p>Анатомія та фізіологія зорового аналізатора</p> <ul style="list-style-type: none"> - анатомія очного яблука та допоміжного апарату ока; 	2

	<ul style="list-style-type: none"> - функції структур зорового аналізатора; - провідні шляхи зорового аналізатора; - механізми формування зорового сприйняття. 	
2.	<p>Анатомія та фізіологія слухового та вестибулярного аналізаторів</p> <ul style="list-style-type: none"> - анатомія зовнішнього, середнього та внутрішнього вуха; - звукопровідна та звукосприймальна системи; - провідні шляхи слухового аналізатора; - фізіологія слуху. 	2
3.	<p>Анатомо-фізіологічні основи мовленнєвої системи та роль сенсорних аналізаторів у формуванні мовлення</p> <ul style="list-style-type: none"> - центральні та периферичні механізми мовлення; - мовленнєві центри головного мозку; - артикуляційний апарат; - роль слуху та зору у формуванні мовлення. 	2
Змістовий модуль 2. Порухення функцій зорового та слухового аналізаторів		
4.	<p>Порухення зору: гострота, поле зору, рефракція та акомодация етіологія та патогенез захворювань органа зору;</p> <ul style="list-style-type: none"> - порушення гостроти зору; - порушення поля зору; - міопія; - гіперметропія; - астигматизм; - пресбіопія; - методи корекції - вплив патології зору на життєдіяльність. 	2
5.	<p>Основні захворювання органа зору</p> <ul style="list-style-type: none"> - катаракта; - глаукома; - захворювання сітківки; - ураження зорового нерва. 	2
6.	<p>Порухення функції слухового аналізатора</p> <ul style="list-style-type: none"> - етіологія порушень слуху; - класифікація приглухуватості; - порушення звукопроведення і звукосприйняття; - вплив порушень слуху на комунікацію. 	2
7.	<p>Запальні захворювання вуха</p> <ul style="list-style-type: none"> - зовнішній отит; - гострий середній отит; - хронічний середній отит; 	2

	- ускладнення.	
8	Нейросенсорна приглухуватість та глухота - причини розвитку; - клінічні прояви; - методи діагностики; - вплив на мовлення.	2
9.	Порушення вестибулярного аналізатора - етіологія вестибулярних порушень (периферичні та центральні), - запаморочення, - нестійкість, - ністагм - вплив на повсякденну діяльність та координацію.	2
Змістовий модуль 3. Ерготерапія при порушеннях зорового та слухового аналізаторів		
10.	Роль ерготерапевта у реабілітації пацієнтів із патологією ЛОР-органів та органа зору - Функціональні наслідки порушень слуху, рівноваги та зору - принципи ерготерапевтичного втручання; - роль ерготерапевта у мультидисциплінарній команді.	2
11.	Оцінка функціональних можливостей осіб із порушеннями зору - методи функціональної оцінки; - визначення рівня самостійності; - оцінка повсякденної діяльності (орієнтації у просторі, здатності до читання, письма та самообслуговування).	2
12.	Ерготерапія при порушеннях зору - формування навичок самообслуговування; - орієнтація у просторі; - навчання повсякденним навичкам. - орієнтація у просторі та мобільність при зниженні зору.Методи безпечного пересування та використання сенсорних орієнтирів.	2
13.	Технічні та допоміжні засоби для осіб з порушеннями зору - оптичні засоби корекції; - тифлотехнічні засоби; - цифрові допоміжні технології.	2
14.	Оцінка функціональних можливостей осіб із порушеннями слуху - оцінка комунікативних навичок; - визначення рівня соціальної адаптації; - оцінка повсякденної активності.	2

15.	Ерготерапія при порушеннях слуху - розвиток комунікативних навичок; - формування навичок соціальної взаємодії; - адаптація середовища.	2
16.	Технічні засоби реабілітації осіб із порушеннями слуху - слухові апарати; - кохлеарні імпланти; - допоміжні слухові системи. - використання візуальних сигналів	2
17.	Ерготерапія при вестибулярних порушеннях - принципи планування реабілітації; - визначення реабілітаційних цілей; - вправи на баланс та координацію, - адаптація середовища, - допоміжні засоби. - оцінка ефективності ерготерапії.	2
18.	Підсумковий модульний контроль (ПМК)	2
Разом		36

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-кість годин
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	34
2.	Підготовка до поточних контрольних заходів	2
3.	Підготовка до підсумкового модульного контролю	6
Разом		42

Індивідуальні завдання – робочою навчальною програмою не передбачені.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів вищої освіти до підсумкового модульного контролю.

1. Опишіть анатомічну будову зорового аналізатора та його основні функції.
2. Назвіть типи фоторецепторів і поясніть їх роль у сприйнятті світла.
3. Схарактеризуйте провідні шляхи зорового аналізатора та їх значення.
4. Опишіть функції допоміжного апарату ока (повіки, слізні залози).
5. Поясніть роль зорової кори у формуванні зорового сприйняття.

6. Опишіть анатомію зовнішнього, середнього та внутрішнього вуха та їх функції.
7. Схарактеризуйте провідні шляхи слухового аналізатора.
8. Опишіть роль слухової кори у розпізнаванні та локалізації звуків.
9. Назвіть центри мовлення в головному мозку та поясніть їх функції.
10. Опишіть структуру артикуляційного апарату та його роль у формуванні мовлення.
11. Поясніть взаємодію слухового та зорового аналізаторів у розвитку мовлення.
12. Опишіть механізми сенсорної інтеграції у формуванні мовних навичок.
13. Назвіть основні сенсорні механізми, що впливають на навчання та соціальну адаптацію.
14. Схарактеризуйте роль зорового аналізатора у просторовій орієнтації пацієнта.
15. Опишіть значення слухового аналізатора для спілкування та безпеки пацієнта.
16. Опишіть типові порушення гостроти зору та їх вплив на повсякденну діяльність.
17. Назвіть основні порушення поля зору та поясніть їх клінічні прояви.
18. Схарактеризуйте порушення рефракції (міопія, гіперметропія, астигматизм) та методи корекції.
19. Опишіть пресбіопію та її вплив на зороздібність.
20. Поясніть механізми формування катаракти та її вплив на зорову функцію.
21. Опишіть патогенез глаукоми та клінічні прояви.
22. Назвіть основні дегенеративні захворювання сітківки та їх наслідки.
23. Схарактеризуйте ураження зорового нерва та його вплив на зір.
24. Опишіть класифікацію порушень слуху та їх вплив на комунікацію.
25. Назвіть відмінності між порушенням звукопроведення та звукосприйняття.
26. Опишіть основні причини нейросенсорної приглухуватості.
27. Поясніть вплив запальних захворювань зовнішнього та середнього вуха на слух.
28. Назвіть ускладнення запальних процесів середнього вуха.
29. Опишіть вплив нейросенсорної приглухуватості на розвиток мовлення.
30. Схарактеризуйте будову вестибулярного апарату та його функції.
31. Опишіть провідні шляхи та коркові центри рівноваги.
32. Назвіть периферичні та центральні вестибулярні порушення та їх клінічні прояви.
33. Опишіть симптоми запаморочення та нестійкості у пацієнтів із вестибулярними порушеннями.
34. Схарактеризуйте вплив порушень вестибулярного аналізатора на повсякденну діяльність пацієнта.
35. Опишіть методи діагностики порушень зору, слуху та вестибулярного аналізатора.
36. Назвіть основні фактори ризику падінь у пацієнтів із сенсорними порушеннями.

37. Опишіть основні дії асистента ерготерапевта перед початком сесії з пацієнтом із порушеннями зору.
38. Як асистент оцінює навички самообслуговування (ADLs) у пацієнтів із порушеннями зору?
39. Опишіть, як асистент допомагає пацієнту з порушенням зору орієнтуватися у кімнаті та зоні досяжності.
40. Назвіть три адаптивні пристрої для пацієнтів із порушеннями зору та поясніть, як їх використовує асистент.
41. Опишіть покроково, як асистент навчає пацієнта самостійному одяганню футболки, використовуючи принцип «спочатку слабка сторона».
42. Як асистент організовує простір для безпечного переміщення пацієнта з порушенням зору.
43. Опишіть методи ерготерапевта та асистента для зниження ризику падіння пацієнта із сенсорними порушеннями.
44. Як асистент тренує толерантність до фізичного навантаження у пацієнта з порушенням слуху.
45. Назвіть адаптивні засоби для полегшення письма або роботи з планшетом для пацієнта з тремором та порушенням слуху.
46. Опишіть методи тренування комунікативних навичок у пацієнтів після тривалої інтубації.
47. Як асистент навчає пацієнта використовувати слуховий апарат або кохлеарний імплант у повсякденному житті.
48. Опишіть дії асистента при позиціонуванні пацієнта, прикутого до ліжка, для профілактики пролежнів.
49. Назвіть три основні допоміжні засоби для переміщення пацієнта та поясніть, як асистент їх застосовує.
50. Опишіть покроково переміщення пацієнта «від ліжка до крісла» із залученням асистента.
51. Як асистент обирає правильну висоту ліжка чи крісла для безпечного вставання/сідання пацієнта.
52. Опишіть дії асистента під час роботи з пацієнтом, який має постійний катетер або дренаж.
53. Як асистент навчає пацієнта з високим абдомінальним розрізом безпечного перевертання у ліжку.
54. Назвіть три способи ерготерапевтичного позиціонування пацієнта для підтримки рівноваги та комфорту.
55. Опишіть, як асистент допомагає пацієнту з порушеннями вестибулярного аналізатора виконувати вправи на баланс.
56. Як асистент адаптує домашнє або робоче середовище пацієнта з порушеннями балансу для безпеки та самостійності.
57. Назвіть методи інтеграції сенсорних вправ у повсякденну діяльність пацієнта з порушеннями зору, слуху та рівноваги.
58. Опишіть роль асистента у використанні допоміжних технологій та цифрових засобів для пацієнтів із сенсорними порушеннями.
59. Як асистент контролює прогрес пацієнта під час ерготерапевтичного втручання.
60. Схарактеризуйте практичні заходи асистента для запобігання ускладнень

(падінь, травм, пролежнів) у пацієнтів із сенсорними порушеннями.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю

1. визначення показань та протипоказань до реабілітації.
2. складання реабілітаційного маршруту пацієнта;
3. проведення реабілітаційного обстеження пацієнта, використовуючи анкети, опитувальники, тести, інструментальні методи;
4. застосовування МКФ у практичній діяльності;
5. оформлення результатів реабілітаційного обстеження;
6. складання індивідуального реабілітаційного плану пацієнта;
7. визначення мети та завдання реабілітації (SMART-цілі);
8. складання плану реабілітаційних втручань;
9. складання індивідуальних програм реабілітації;
10. проведення занять з ерготерапії;
11. оцінювання ефективності реабілітаційних інтервенцій;
12. визначення необхідних методів реабілітації для пацієнтів різних нозологічних груп.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: ПМК

Методи навчання

- вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- тематичні дискусії;
- мозковий штурм;
- аналіз конкретних ситуацій (кейс-метод);
- імітаційні завдання;
- презентації;
- тренінги;
- практичні.

Форми і методи оцінювання

Основними методами контролю знань здобувачів вищої освіти є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Вхідний контроль на початку вивчення дисципліни проводиться у вигляді вирішення тестових завдань для оцінювання початкового рівня знань здобувачів освіти.

Поточний контроль здійснюється у ході вивчення певної теми для визначення якості засвоєння певного обсягу навчального матеріалу, рівня сформованості

окремої навички або вміння шляхом усного опитування, вирішення ситуаційних завдань, письмового контролю знань і умінь за допомогою письмових робіт (письмові відповіді на питання, вирішення ситуаційних завдань з обґрунтуванням) тестового контролю з використанням набору стандартизованих завдань (тести відкритої та закритої форми), програмованого контролю з використанням комп'ютерних програм для тестування, практичної перевірки, самоконтролю.

Підсумковий контроль знань і умінь, набутих здобувачем освіти, проводиться по завершенню вивчення програмного матеріалу з дисципліни шляхом усної відповіді на питання екзаменаційного білету ПМК.

Система поточного та підсумкового контролю

Оцінювання результатів навчання здійснюється на принципах об'єктивності, систематичності та системності, плановості, єдності вимог, відкритості, прозорості, доступності та зрозумілості методики оцінювання, з урахуванням індивідуальних можливостей здобувачів вищої освіти.

Контрольні заходи з дисципліни «Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Ерготерапія при порушеннях діяльності зорового та слухового аналізаторів» включають поточний та підсумковий контроль, які регламентуються «Положенням про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті».

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками під час практичних занять. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачем вищої освіти у процесі навчання і формування навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками систематично під час практичних занять у формі усного опитування, виконання ситуаційних завдань, оцінки виконання практичних завдань, письмового контролю, письмового або програмного комп'ютерного тестування. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного здобувача освіти на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих, узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти (Табл.1).

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти, як при підготовці до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома здобувачів вищої освіти на початку вивчення відповідної дисципліни. З початком викладання дисципліни науково - педагогічний працівник доводить до відома здобувачів вищої освіти вимоги до поточного контролю знань.

Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	А	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	В	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	С	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	Е	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх

		видів контролю.
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Після отримання оцінок за всі теми модуля розраховується середня оцінка, яка потім за допомогою спеціальної шкали конвертується в рейтингові бали за поточну успішність з модуля (таблиця 2). Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність при вивченні модулю дорівнює 120 балам (середня оцінка 5,0). Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент є 72 бали (середня оцінка 3,0).

Підсумковий контроль засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного і практичного матеріалу з навчальної дисципліни проводиться у формі підсумкового модульного контролю (ПМК). ПМК здійснюється по завершенню вивчення програмного матеріалу з дисципліни на останньому занятті модуля.

До ПМК допускають здобувачів вищої освіти, які набрали необхідну мінімальну кількість балів впродовж поточного контролю (середній бал успішності 3,0 і вище), не мають невідпрацьованих пропусків лекційних та практичних занять, засвоїли теми винесені для самостійної роботи в межах модуля та виконали всі вимоги з кожної навчальної дисципліни, які передбачені робочою навчальною програмою з дисципліни (позитивні оцінки зі змістовних модулів та із захисту історії хвороби, отримали допуск до складання ПМК).

Питання (ситуаційні задачі), які винесені на ПМК, охоплюють найбільш значущі розділи робочої навчальної програми, які в достатній мірі висвітлені в літературних джерелах, рекомендованих як основні (базові) при вивченні оториноларингології з особливостями дитячого віку. Обов'язково до переліку питань, винесених на ПМК, включені питання з тем, які визначені для самостійне вивчення в межах модуля.

З питань формуються екзаменаційні білети на ПМК, які затверджуються на засіданні кафедри. Білет з дисципліни містить 2 конкретних базових теоретичних (практично-орієнтованих) питання та 1 ситуаційну задачу. Кожне питання білету оцінюється в межах 0- 30 балів, ситуаційна задача – 0-20 балів. За підсумком складання ПМК здобувачу освіти виставляється сумарна оцінка від 0 до 80 балів, конвертація балів у традиційну оцінку не проводиться (Табл.2).

Максимальна кількість балів ПМК складає 80 балів. Мінімальна кількість балів ПМК, при якій контроль вважається складеним складає 50 балів (Табл.3). Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів (з них до 120 балів за поточну успішність). За умов порушення здобувачем вищої освіти правил академічної доброчесності результати оцінювання, отримані під час складання ПМК здобувачу освіти за відповідь виставляється оцінка «незадовільно». Здобувачі вищої освіти, які під час вивчення модуля, з якого проводиться підсумковий контроль, мали середній бал поточної успішності від 4,50 до 5,0 звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до уніфікованої таблиці відповідності балів за поточну успішність балам за ПМК, екзамен і традиційній чотирибальній оцінці (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department_npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYUkpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf), при цьому присутність здобувача освіти на ПМК є обов'язковою. У разі незгоди з оцінкою, зазначена категорія здобувачів вищої освіти складає ПМК за загальними правилами.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється на підставі суми балів за поточну успішність здобувача вищої освіти та балів, отриманих за ПМК, яка конвертується у ЄКТС та традиційну 4-бальну систему відповідно до уніфікованої таблиці відповідності балів за поточну успішність балам за ПМК, екзамен і традиційній чотирибальній оцінці (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department_npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYUkpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf).

Отримані бали за модуль науково-педагогічний працівник виставляє у «Відомість підсумкового модульного контролю» та індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти.

Інформація про здобувачів освіти, яким не зарахований ПМК, з точним зазначенням причини не зарахування також вноситься до «Відомості підсумкового модульного контролю» та індивідуальні навчальні плани студентів. Причини не зарахування можуть бути наступні:

- а) здобувач вищої освіти має невідпрацьовані пропуски занять і (або) лекцій, виробничої практики. Позначка «н/в» (не виконав) у колонці «бали за ПМК»;
- б) здобувач вищої освіти відвідав усі заняття (практичні, семінарські, лекційні), але не набрав мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допускається до ПМК. Позначка «н/д» (не допущений) у колонці «бали за ПМК»;
- в) здобувач вищої освіти відвідав усі заняття, та набрав кількість балів за поточну навчальну діяльність і був допущений до складання ПМК, але не з'явився на ПМК. Позначка «н/з» (не з'явився) у колонці «бали за ПМК».

Здобувач вищої освіти має право на складання та два перескладання ПМК.

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Ерготерапія при порушеннях діяльності внутрішніх органів та хірургічних втручаннях».
2. Силабус.
3. Тести для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти.

Рекомендована література

Базова

1. Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін, С.Б. Безшапочний, Ю.В. Дєєва. - 2020, 472 с.
2. Офтальмологія: підручник. За редакцією Г.Д. Жабоедова, В.М.Сердюка, Р.Л. Скрипник, Київ ВСМ.:“Медицина”, 2022.- 126с.
3. Основи фізичної реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / [Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчук, Д.В. Вакуленко та ін.]; за заг.ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. – Тернопіль : ТНМУ, 2021. – 372 с.
4. Майкова Т. В. Ерготерапія : підручник / Т. В. Майкова, Н. І. Пришляк, В. І. Смирнова ; за заг. ред. Т. В. Майкової. – Київ : Медицина, 2021. – 328 с.

Допоміжна

1. Березан О. Органи мовлення і слуху: анатомо-фізіологічні та клінічні аспекти : навч. посіб. для студ. спец. 016 Спеціальна освіта / О. Березан. – Полтава : Ткалич А.М., 2020. – 132 с.
2. Фізична та реабілітаційна медицина в клініці внутрішніх хвороб : керівництво / В. О. Малахов [та ін.] ; МОЗ України, Харк. мед. акад. післядиплом. освіти, Харк. держ. акад. фіз. культури. - Харків : б. в, 2021. - 323 с.
3. Самойленко В. Б., Яковенко Н. П., Петряшев І. О., та ін. Медична і соціальна реабілітація: підручник. 3-є переробл. і доповн. вид. – Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2023. – 359 с.
4. Андрійчук О. Я., Грейда Н. Б. Теоретично-концептуальні основи ерготерапії : навчально-методичний посібник / Волинський національний університет імені Лесі Українки, медичний факультет, кафедра фізичної терапії та ерготерапії. Луцьк, 2024. 74 с.
5. Шевчук Л. В. Застосування ерготерапевтичних підходів у відновленні навичок самообслуговування у дітей з особливими потребами / Л. В. Шевчук // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – 2023. – № 1 (37). – С. 115–121.

6. Фізична медицина та реабілітація за Бреддомом : у 2 т. Т. 1 / Девід К. Чіфу ; пер. з англ. ; наук. ред. пер. О. А. Данилов. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020. – 732 с.

7. Фізична медицина та реабілітація за Бреддомом : у 2 т. Т. 2 / Девід К. Чіфу ; пер. з англ. ; наук. ред. пер. О. А. Данилов. – Київ : ВСВ «Медицина», 2020. – 736 с.

8. Кафедра фізичної та реабілітаційної медицини / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sport-health.pdmu.edu.ua/>

9. Наукові та методичні здобутки співробітників кафедри фізичної та реабілітаційної медицини ПДМУ / [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/50>.

Розробники:

доктор філософії, доцент Інна БАРАНЕЦЬ,
к.мед.н., асистент Андрій ЛОБУРЕЦЬ